

ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА
VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING CENTER

**СТАНДАРД
ЗА СТРУЧЕН И ДРУГ КАДАР ЗА
СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРАКТИЧНА
ОБУКА КАЈ РАБОТОДАВАЧИТЕ**

Согласно член 13 став 3 од Законот за стручно образование и обука („Службен весник на Република Македонија” број 71/06, 117/08, 148/09, 17/11, 24/13, 137/13 и 41/14), Центарот за стручно образование и обука изготви **Стандард за стручен и друг кадар за спроведување на практична обука кај работодавачите**, и истиот го усвои на **09.06.2014** година.

1. Вовед

Соработката помеѓу установите за стручно образование и обука од една страна и работодавачите од друга страна, има важна улога во обезбедувањето на квалитетно стручно образование и обука, особено во делот на реализацијата на практичната обука на учениците кај работодавачите.

За да може работодавачот да биде верификуван за спроведување на практичната обука на учесниците¹, неопходно е да исполнува одредени услови во однос на располагањето со соодветен стручен и друг кадар (во натамошниот текст: ментор).

Целта на овој стандард е да се определат знаењата, вештините, способностите, ставовите и вредностите, односно компетенциите кои треба идните ментори да ги поседуваат за да можат да работат со учесниците кај работодавачот. Тоа значи дека во стандардот се определува што менторот треба да знае, да умее и да прави, за успешно да ја реализира педагошко-андрагошката работа со учесниците кои се обучуваат во компанијата во која тој работи.

Поврзувањето на сите партнери значајни за реализацијата на практичната обука во работниот процес (ученици, наставници, родители, работодавачи и коморите: Занаетчиска комора на Република Македонија, Стопанска комора на Македонија и Сојуз на стопански комори на Македонија) треба да го преземе училиштето. Училиштето мора да обезбедува добро стручно, теоретско и основно практично образование во согласност со материјално-техничката опременост, додека пак работодавачите ќе преземаат се поголема одговорност за стекнатите компетенции и квалитетот на практичната обука што му се нуди на секој учесник (млад и возрасен), во работен процес.

До сега, кај работодавачите воопшто не се организираше или многу малку се организираше практична обука за наставниците по стручно-теоретските предмети и практичната обука. Поради потребата од постојано освежување, надополнување, доквалификување и усовршување за најновите технологии, технолошки процеси и развој на организацијата во работниот процес, покрај работа со учениците, менторите преку обуките ќе стекнат знаења, вештини и ставови и за обука на наставниците од стручните училишта.

¹ учесници во обуката кај работодавачот можат да бидат ученици од формалното стручно образование и наставници кои реализираат настава во стручните училишта

2. Општи услови за ментор кај работодавач

Менторот кај работодавачот кој ја спроведува практичната обука на учесниците, треба да ги исполнува следните услови:

- да има најмалку три години работно искуство во дејноста;
- да е работодавач или да е вработен кај работодавачот;
- да има завршена обука за стручен и друг кадар за спроведување на практична обука кај работодавачи.

Лицето со положен мајсторски испит не е обврзан да ја посетува обуката за спроведување на практична обука кај работодавачи. Стекнатата диплома за мајсторски испит од 2008-2010 година, (издадена во рамки на Проект на занаетчиска комора Кобленц) одговара на сертификатот за завршена обука за стручен и друг кадар за спроведување на практична обука кај работодавачи и им се признава при верификација за исполнетост на услови за соодветен кадар.

Лицата кои се стекнале со сертификат за ментори во рамките на Твининг проектот „Поддршка на модернизација на систем на образование и обуката“, IPA IV Компонента (МК/2007/IB/SO/03) им се признава при верификација за исполнетост на услови за соодветен кадар.

Лицата кои се стекнале со сертификат за стручен и друг кадар за спроведување на практична обука кај работодавачите во рамките на проектот на УСАИД Мрежа ЈЕС им се признава при верификација за исполнетост на услови за соодветен кадар.

3. Организирање, спроведување и сертифицирање на обуките за ментори за спроведување на практична обука кај работодавачите

Во организирањето, спроведувањето и сертифицирањето на обуките за ментори учествуваат коморите, работодавачите и Центарот за стручно образование и обука.

Обуката се спроведува согласно Програмата за обука на ментори за изведување на практична обука кај работодавачи. Обуката ја спроведуваат стручни лица од соодветната област.

3.1 Учество на коморите

- ја организира обуката за подготовка на ментори за спроведување на практична обука кај работодавачите;
- издава сертификат за завршена обука за подготовка на стручен и друг кадар за спроведување на практична обука кај работодавачите.

- води евиденција за сертифицирани ментори за практична обука кај работодавачи
- доставува извештај за сертифицираните ментори до Министерството за образование и наука и Центарот за стручно образование и обука најмалку двапати годишно

3.2 Учество на работодавачот

- од редот на вработените определува едно или повеќе лица кои ќе ја завршат обуката за ментори и кои ќе бидат задолжени за непосредна работа со учесниците на практична обука кај работодавачот;
- претставник од редот на работодавачите учествува во реализација на програмата за обука на ментори за спроведување на практична обука кај работодавачи.

3.3 Учество на Центарот за стручното образование и обука

- изготвува програма за обука на стручен и друг кадар за спроведување на практична обука кај работодавач;
- изготвува прирачник за обука на стручен и друг кадар за спроведување на практична обука кај работодавачите;
- учествува во реализација на обуката за подготовка на стручен и друг кадар за спроведување на практична обука кај работодавач.

Стандардот за стручен и друг кадар за спроведување на практична обука кај работодавачите претставува основа за изработка на Програма за обука на ментори за спроведување на практична обука кај работодавачите. Успешното завршување на Програмата за обука ќе им овозможи на учесниците во обуката за ментори да се стекнат со потребните знаења, вештини, способности, ставови и вредности, односно компетенции за педагошко-андрагошката работа со учесниците кои се обучуваат кај работодавачот и да ги постигнат предвидените стандарди за ментори за спроведување на практична обука кај работодавачите.

Стандардот е дефиниран во 6 (шест) подрачја, и тоа: (1) Образовен систем, регулативи и одговорности на учесниците во обуката; (2) Безбедна средина за учење на работно место; (3) Комуникација меѓу учесниците во обуката; (4) Планирање и остварување на целите од програмите за практична настава; (5) Следење, евидентирање и оценување на учениците; и (6) Обука на наставниците по стручно-теоретските предмети и практичната обука кај работодавач.

За да се стекне со сертификат за завршена обука за стручен и друг кадар за спроведување на практична обука кај работодавач (Прилог бр.1), кандидатот треба да постигне минимум компетенции од сите 6 подрачја, односно успешно да ја заврши обуката со траење од 24 наставни часа, вклучувајќи и семинарска задача за изработка на план за практична обука на учениците кај работодавачот.

Подрачје 1: Образовен систем, регулативи и одговорности на учесниците во обуката

За спроведување на практична обука кај работодавач, менторот треба да го познава образовниот систем на Република Македонија, законските одредби и другите регулативи со кои се регулира изведувањето на практичната обука на учениците кај работодавачите, како и Стандардите за изведување практична обука на учениците кај работодавачите. Менторот треба да ја познава улогата и одговорностите на учесниците во спроведувањето на практичната обука кај работодавачот.

Менторот треба да:

- ги разликува видовите на стручното образование;
- ја познава содржината на договорот за изведувањето на практичната обука на учениците кај работодавачот и ги применува одредбите од истиот;
- ја идентификува улогата и одговорностите на секој учесник во практичната обука кај работодавачот;
- се однесува соодветно кон секој ученик со достоинство, почитување и емпатија;
- ги промовира работните вредности кај ученикот;
- го упатува ученикот кон исполнување на своите обврски согласно неговата улога и одговорност;
- е ориентиран кон давање целосна поддршка на учениците на практична обука во компанијата.

Подрачје 2: Безбедно работно место и безбедна работна средина

Работната средина треба да поттикнува учење и да му овозможи на ученикот поврзување на претходно стекнатото теоретско со практично знаење. Ученикот треба да се запознае со новите технологии, производните процеси и услугите во компанијата, водејќи сметка за безбедноста и сигурноста на учесниците во обуката. Работната средина

треба да обезбедува сигурност на ученикот и негова безбедност при ракување со алатот, приборот и опремата на работното место.

Менторот треба да:

- ги идентификува главните опасности на работните места на кои се обучуваат учесниците на обуката;
- го запознава учесникот со опасностите и мерките за заштита на работните места;
- се грижи за безбедноста на учесникот и користење на средства за заштита на работното место;
- го води учесникот низ производниот процес или услугите што ги пружа компанијата, запознавајќи го принципот „од полесно кон потешко“;
- овозможува услови за учење на работно место согласно возраста и целите на програмата за обука.

Подрачје 3: Комуникација меѓу учесниците во обуката

Правилната комуникација меѓу учесниците претставува основа за квалитетна обука на учесниците кај работодавачот. Менторот преку познавањето на стиловите на комуникација, невербална и вербална комуникација, пренесување и примање на информации, треба да изгради меѓусебна доверба која ќе обезбеди полесна транзиција на ученикот од една во друга средина за учење (од училиште во компанија). Преку познавањето на основните психолошки и педагошки карактеристики на учењето и поучувањето на учениците, менторот ќе создаде оптимални услови на работните места на кои учениците најдобро ќе учат и ќе ги постигнуваат целите од програмата.

Менторот треба да:

- ги разликува и применува различните стилови на комуникација;
- објаснува како правилно се пренесуваат и примаат информациите;
- дава насоки на учесниците како правилно да комуницираат со клиентите и како да водат грижа за нив;
- пристапува индивидуално кон учениците, зависно од нивните развојни карактеристики;
- ги идентификува тешкотиите при комуникација;
- пронаоѓа постапки за подобрување и елиминирање на пречките кои се јавуваат при комуникација.

Подрачје 4: Планирање и остварување на целите од програмата за практична обука

Компетенциите што се однесуваат на планирање и остварување на целите, подразбираат познавање на целите од програмата за практична обука² кои треба да се остварат кај работодавачот, изработка и реализација на план за изведување на практична обука на учениците заедно со наставникот по практична обука, следење на напредокот на учениците и остварувањето на планот.

Менторот треба да:

- ги реализира целите од програмата за практична обука;
- разликува разновидни начини на организација и етапите на учење кои го поттикнуваат постигањето кај ученикот;
- ги истакнува можностите за вклучување на различни ресурси за учење, вклучувајќи ја и ИКТ;
- ги идентификува силните и слабите страни на секој ученик и работи на нивно подобрување;
- избира и применува методи кои ја одржуваат мотивацијата за учење и го поттикнува ученикот активно да учествува во процесот на учење и да соработува со другите учесници во обуката;
- отворен е за идеи, промени и иновации кои придонесуваат за градење стимулативна средина за учење;
- со сопствен пример влијае врз ученикот за вредноста на учењето и потребата за личен развој;

Подрачје 5: Следење, евидентирање и оценување на учесниците

Компетенции кои се однесуваат на следењето, евидентирањето и оценувањето на учесниците за да се добијат релевантни показатели за успешноста на процесот и насоки за негово подобрување во иднина.

Менторот треба да:

- користи формулари за следење, евидентирање и оценување на постигањата на ученикот;
- ги забележува правилно резултатите од следењето и оценувањето;
- ги презентира на наставникот по практична обука податоците од следењето, евидентирањето и оценувањето на ученикот;

² Облици на практична обука: практична настава, професионална практика и феријална практика.

- им дава на родителите/старателите и наставникот по практична обука навремени повратни информации за напредокот во учењето и остварувањето на целите;
- ја прилагодува обуката за ученици со посебни образовни потреби;
- ја вреднува работата на учениците реално и транспарентно.

Подрачје 6: Обука на наставниците по стручно-теоретските предмети и практичната обука кај работодавач

Компетенциите кои се однесуваат на обука на наставниците по стручно-теоретските предмети и практичната обука кои се обучуваат кај работодавач се во правец на поголема соработка помеѓу стопанството и училиштата. Преку обуката наставниците непосредно ќе се запознаат со потребите и новините во стопанството. Преку прилагодување на нивната воспитно-образовна работа, учениците ќе се оспособуваат според реалните потреби на пазарот на трудот, а тоа би овозможило и побрзо вработување.

Менторот треба да:

- да го запознае наставникот со непосредното работно опкружување за кое се образуваат идните кадри, организацијата на работата и работниот процес, условите за работа кај работодавачот;
- го информира наставникот за потребите од современи знаења на пазарот на работна сила;
- ги пренесува знаењата и искуствата од работниот процес или услуга;
- им дава поддршка на учесниците при стекнување на знаења и вештини за работа со новите технологии;
- дава предлози за воведување на нови содржини во наставните програми;
- предлага теми за подготовка на семинарски задачи, истражувачки задачи, иновациски проекти, за завршен испит или проектна задача за училишна или државна матура;
- соработува со наставниците во правец на зајакнување на соработката меѓу училиштата и компанијата.

Со денот на усвојувањето на овој Стандард за стручен и друг кадар за спроведување на практична обука кај работодавачите, престануваат да важат Стандардите за изведување на практична обука на учениците кај работодавачите бр. 07-422 од 08.06.2012 година и Стандардот за стручен и друг кадар за спроведување на практична обука кај работодавачите бр. 07-1044 од 08.11.2013 година.

**Директор,
Зеќир Зеќири**

Бр.07/583/1
09.06.2014 година

Прилог 1

(Лого Комора)

Бр. _____

Од _____ година

СЕРТИФИКАТ

за успешно завршена обука за стручен и друг кадар за
спроведување на практична обука кај работодавач
на

(име, татково име, презиме)

вработен во

(работодавач)

Обуката се спроведе во периодот од _____ до _____ .

Место: _____

М.П.

комора

Дата: _____

овластено лице
(потпис)